

Konwencja o zakazie lub ograniczeniu użycia pewnych broni konwencjonalnych, które mogą być uważane za powodujące nadmierne cierpienia lub mające niekontrolowane skutki, Genewa, 10 października 1980 r.

(DzU z 1984r., nr 23, poz. 104)

Konwencja o zakazie lub ograniczeniu użycia pewnych broni konwencjonalnych, które mogą być uważane za powodujące nadmierne cierpienia lub mające niekontrolowane skutki, wraz z:

Protokołem w sprawie niewykrywalnych odłamków (Protokół I),

Protokołem w sprawie zakazów lub ograniczeń użycia min, min-pułapek i innych urządzeń (Protokół II) i Załącznikiem technicznym,

Protokołem w sprawie zakazów lub ograniczeń użycia broni zapalających (Protokół III).

Wysokie Umawiające się Strony,

przypominając, że każde państwo ma obowiązek, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, powstrzymania się w stosunkach międzynarodowych od groźby lub użycia siły przeciw suwerenności, integralności terytorialnej lub niezależności politycznej któregośkolwiek państwa albo w jakikolwiek inny sposób niezgodny z celami Organizacji Narodów Zjednoczonych,

przypominając również ogólną zasadę ochrony ludności cywilnej przed skutkami działań wojennych,

opierając się na zasadzie prawa międzynarodowego, według której prawo stron konfliktu zbrojnego do doboru metod lub środków prowadzenia wojny nie jest nieograniczone, jak również na zasadzie zabraniającej używania w konfliktach zbrojnych broni, pocisków i materiałów oraz metod prowadzenia wojny, które powodują zbędne szkody lub nadmierne cierpienia,

przypominając także, że jest zabronione stosowanie metod lub środków prowadzenia wojny, które mają na celu lub mogą spowodować rozległe, długotrwałe i poważne szkody w środowisku naturalnym,

potwierdzając swoje stanowisko, że w przypadkach nie objętych niniejszą konwencją i protokołami załączonymi do niej lub innymi umowami międzynarodowymi ludność cywilna i kombatanci powinni zawsze pozostawać pod ochroną i podlegać zasadom prawa międzynarodowego wynikającym z ustalonych zwyczajów, zasad humanitaryzmu i nakazów sumienia publicznego,

pragnąc przyczynić się do międzynarodowego odprężenia, zakończenia wyścigu zbrojeń i budowy zaufania między państwami i przez to do zaspokojenia dążeń wszystkich narodów do życia w pokoju,

uznając znaczenie podejmowania wszelkich wysiłków które mogą przyczynić się do postępu w kierunku powszechnego i całkowitego rozbrojenia pod ścisłą i skuteczną kontrolą międzynarodową,

potwierdzając potrzebę dalszego prowadzenia prac kodyfikacyjnych oraz stopniowego rozwoju norm prawa międzynarodowego mających zastosowanie w konfliktach zbrojnych,

pragnąc zakazać lub ograniczyć dalsze używane pewnych broni konwencjonalnych oraz uważając, że pozytywne rezultaty osiągnięte w tej dziedzinie mogą ułatwić zasadnicze rokowania w sprawie rozbrojenia mające na celu zaprzestanie produkcji, gromadzenia i rozprzestrzeniania takich broni,

podkreślając, że jest pożądane, aby wszystkie państwa, a zwłaszcza państwa o dużym znaczeniu wojskowym, zostały stronami niniejszej konwencji i załączonych do niej protokołów,

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

biorąc pod uwagę, że Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych i Komitet Rozbrojeniowy Organizacji Narodów Zjednoczonych mogą podjąć decyzję zbadania możliwości rozszerzenia zakresu zakazów i ograniczeń zawartych w niniejszej konwencji i w załączonych do niej protokołach,

biorąc również pod uwagę, że Komitet Rozbrojeniowy może powziąć decyzję rozważenia sprawy podjęcia dalszych środków mających na celu zakaz lub ograniczenie użycia pewnych broni konwencjonalnych,
uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Zakres stosowania

Niniejsza konwencja i załączone do niej protokoły mają zastosowanie w sytuacjach przewidzianych w artykule 2 wspólnym dla Konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r. o ochronie ofiar wojny, łącznie z sytuacjami określonymi w artykule 1 ustęp 4 Dodatkowego protokołu I do tych konwencji.

Artykuł 2

Stosunek do innych umów międzynarodowych

Żadne postanowienie niniejszej konwencji lub załączonych do niej protokołów nie może być interpretowane jako zawężające inne zobowiązania nałożone na Wysokie Umawiające się Strony przez międzynarodowe prawo humanitarne, mające zastosowanie w konfliktach zbrojnych.

Artykuł 3

Podpisanie

Niniejsza konwencja będzie otwarta do podpisu dla wszystkich państw w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku przez okres dwunastu miesięcy od dnia 10 kwietnia 1981 r.

Artykuł 4

Ratyfikacja, przyjęcie, zatwierdzenie lub przystąpienie

1. Niniejsza konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu przez sygnatariuszy. Każde państwo, które nie podpisało niniejszej konwencji, może do niej przystąpić.

2. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia będą złożone u depozytariusza.

3. Wyrażenie zgody na związanie się każdym z protokołów załączonych do niniejszej konwencji jest pozostawione uznaniu każdego państwa, pod warunkiem że w chwili złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia niniejszej konwencji albo przystąpienia do niej państwo to zawiadomi depozytariusza o swojej zgodzie na związanie się co najmniej dwoma z tych protokołów.

4. W każdej chwili po złożeniu dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia niniejszej konwencji albo przystąpienia do niej państwo może zawiadomić depozytariusza o swojej zgodzie na związanie się każdym załączonym do niej protokołem, którym nie było ono jeszcze związane.

5. Każdy protokół, który wiąże Wysoką Umawiającą się Stronę, stanowi dla tej Strony integralną część niniejszej konwencji.

Artykuł 5

Wejście w życie

1. Niniejsza konwencja wejdzie w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia złożenia dwudziestego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

2. W stosunku do każdego państwa, które składa dokument ratyfikacyjny, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia po dniu złożenia dwudziestego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, niniejsza konwencja wejdzie w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym państwo to złożyło dokument ratyfikacyjny, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia.

3. Każdy z protokołów załączonych do niniejszej konwencji wejdzie w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia, do którego dwadzieścia państw zawiadomiło o ich zgodzie na związanie się nim zgodnie z artykułem 4 ustęp 3 lub 4 niniejszej konwencji.

4. W stosunku do każdego państwa, które zawiadomi o zgodzie na związanie się protokołem załączonym do niniejszej konwencji po dniu, do którego dwadzieścia państw zawiadomiło o ich zgodzie na związanie się tym protokołem, protokół wejdzie w życie po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym państwo to zawiadomiło o swojej zgodzie na związanie się nim.

Artykuł 6

Rozpowszechnianie

Wysokie Umawiające się Strony zobowiązują się, w czasie pokoju i w czasie konfliktu zbrojnego, jak najszerzej rozpowszechniać w swoich krajach konwencję i załączone do niej wiążące je protokoły, a w szczególności włączyć studiowanie ich do programów szkolenia wojskowego, tak aby dokumenty te były znane ich siłom zbrojnym.

Artykuł 7

Stosunki umowne po wejściu w życie niniejszej konwencji

1. Jeżeli jedna ze stron konfliktu nie jest związana protokołem załączonym do niniejszej konwencji, Strony związane niniejszą konwencją i tym załączonym do niej protokołem pozostaną nimi związane w swych wzajemnych stosunkach.

2. Każda Wysoka Umawiająca się Strona jest związana niniejszą konwencją i każdym załączonym do niej protokołem, który wszedł wobec niej w życie, w każdej sytuacji przewidzianej w artykule 1 w stosunku do każdego państwa, które nie jest stroną niniejszej konwencji lub nie jest związane właściwym załączonym do niej protokołem, jeżeli państwo to przyjmuje i stosuje niniejszą konwencję lub właściwy protokół, i zawiadamia o tym depozytariusza.

3. Depozytariusz niezwłocznie zawiadomi zainteresowane Wysokie Umawiające się Strony o każdym zawiadomieniu otrzymanym zgodnie z ustępem 2 niniejszego artykułu.

4. Niniejsza konwencja i załączone do niej protokoły, którymi jest związana Wysoka Umawiająca się Strona, mają zastosowanie do każdego konfliktu zbrojnego skierowanego przeciw tej Wysokiej Umawiającej się Stronie, przewidzianego w artykule 1 ustęp 4 Dodatkowego protokołu I do Konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r. o ochronie ofiar wojny:

a) jeżeli Wysoka Umawiająca się Strona jest również stroną Dodatkowego protokołu I i władza, o której mowa w artykule 96 ustęp 3 tego protokołu, zobowiązała się do stosowania Konwencji genewskich i Dodatkowego protokołu I zgodnie z artykułem 96 ustęp 3 tego protokołu oraz zobowiązuje się stosować niniejszą konwencję i właściwe załączone do niej protokoły w odniesieniu do tego konfliktu lub

b) jeżeli Wysoka Umawiająca się Strona nie jest stroną Dodatkowego protokołu I, a władza tego rodzaju, o której mówi się wyżej pod lit. a), przyjmuje i stosuje zobowiązania wynikające z Konwencji genewskich i z niniejszej konwencji oraz właściwych załączonych do niej protokołów w odniesieniu do tego konfliktu. Takie przyjęcie i stosowanie będzie miało w odniesieniu do tego konfliktu następujące skutki:

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka
Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu
Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

- i) Konwencje genewskie i niniejsza konwencja oraz właściwe załączone do niej protokoły wchodzi w życie w stosunku do stron konfliktu ze skutkiem natychmiastowym,
  - ii) wspomniana władza ma takie same prawa i obowiązki jak Wysoka Umawiająca się Strona Konwencji genewskich, niniejszej konwencji i właściwych załączonych do niej protokołów,
  - iii) Konwencje genewskie, niniejsza konwencja i właściwe załączone do niej protokoły są jednakowo wiążące dla wszystkich stron konfliktu.
- Wysoka Umawiająca się Strona oraz władza mogą również, na podstawie wzajemności, uzgodnić przyjęcie i wypełnienie zobowiązań zawartych w Dodatkowym protokole I do Konwencji genewskich.

Artykuł 8

Przegląd i poprawki

1. a) W każdej chwili po wejściu w życie niniejszej konwencji każda Wysoka Umawiająca się Strona może zaproponować poprawki do niniejszej konwencji lub do każdego załączonego do niej protokołu, którym jest związana. Każda propozycja poprawki będzie przedstawiona depozytariuszowi, który zawiadomi o niej wszystkie Wysokie Umawiające się Strony i zasięgnie ich opinii, czy należy zwołać konferencję w celu rozpatrzenia propozycji. Jeżeli większość, jednakże nie mniej niż osiemnaście Wysokich Umawiających się Stron, wyrazi na to zgodę, depozytariusz niezwłocznie zwoła konferencję, na którą zostaną zaproszone wszystkie Wysokie Umawiające się Strony. Państwa nie będące stronami niniejszej konwencji zostaną zaproszone na konferencję w charakterze obserwatorów.

b) Konferencja taka może uzgodnić poprawki, które zostaną przyjęte i wejdą w życie w takim samym trybie jak niniejsza konwencja i załączone do niej protokoły; jednakże poprawki do niniejszej konwencji mogą być przyjęte tylko przez Wysokie Umawiające się Strony, a poprawki do załączonego do niej protokołu mogą być przyjęte tylko przez Wysokie Umawiające się Strony związane tym protokołem.

2. a) W każdej chwili po wejściu w życie niniejszej konwencji każda Wysoka Umawiająca się Strona może zaproponować dodatkowe protokoły odnoszące się do innych rodzajów broni konwencjonalnych, nie objętych istniejącymi załączonymi protokołami. Każda propozycja dodatkowego protokołu będzie przedstawiona depozytariuszowi, który zawiadomi o niej wszystkie Wysokie Umawiające się Strony zgodnie z ustępem 1 lit. a) niniejszego artykułu. Jeżeli większość, jednakże nie mniej niż osiemnaście Wysokich Umawiających się Stron, wyrazi na to zgodę, depozytariusz niezwłocznie zwoła konferencję, na którą zostaną zaproszone wszystkie państwa.

b) Konferencja taka może uzgodnić, przy pełnym udziale wszystkich państw reprezentowanych na konferencji, dodatkowe protokoły, które zostaną przyjęte w takim samym trybie jak niniejsza konwencja, zostaną do niej załączone i wejdą w życie zgodnie z artykułem 5 ustępy 3 i 4 niniejszej konwencji.

3. a) Jeżeli w ciągu dziesięciu lat od wejścia w życie niniejszej konwencji nie zostanie zwołana żadna konferencja zgodnie z ustępami 1 lit. a) lub 2 lit. b) niniejszego artykułu, każda Wysoka Umawiająca się Strona może zażądać od depozytariusza zwołania konferencji, na którą zostaną zaproszone wszystkie Wysokie Umawiające się Strony, w celu dokonania przeglądu zakresu i stosowania niniejszej konwencji i załączonych do niej protokołów oraz rozważenia propozycji poprawek do niniejszej konwencji lub istniejących protokołów. Państwa nie będące stronami niniejszej konwencji zostaną zaproszone na

konferencję w charakterze obserwatorów. Konferencja może uzgodnić poprawki, które zostaną przyjęte i wejdą w życie zgodnie z powyższym ustępem 1 lit. b).

b) Na konferencji tej może również zostać rozpatrzona każda propozycja dodatkowych protokołów dotyczących rodzajów broni konwencjonalnych, nie objętych istniejącymi załączonymi protokołami. Wszystkie państwa reprezentowane na konferencji mogą w pełni uczestniczyć w takim rozpatrzeniu. Każdy dodatkowy protokół zostanie przyjęty w takim samym trybie jak niniejsza konwencja, zostanie do niej załączony i wejdzie w życie zgodnie z artykułem 5 ustępy 3 i 4 niniejszej konwencji.

c) Konferencja taka może rozważyć, czy należy przewidzieć zwołanie następnej konferencji na żądanie którejkolwiek Wysokiej Umawiającej się Strony, jeżeli w ciągu analogicznego okresu jak podany w ustępie 3 lit. a) niniejszego artykułu nie zostanie zwołana żadna konferencja zgodnie z ustępem 1 lit. a) lub 2 lit. a) niniejszego artykułu.

Artykuł 9

1. Każda Wysoka Umawiająca się Strona może wypowiedzieć niniejszą konwencję lub każdy z załączonych do niej protokołów w drodze zawiadomienia o tym depozytariusza.

2. Każde takie wypowiedzenie nabierze mocy dopiero po upływie jednego roku od otrzymania przez depozytariusza zawiadomienia o wypowiedzeniu. Jeżeli jednak w chwili upływu tego roku wypowiadająca Wysoka Umawiająca się Strona zaangażowana jest w jedną z sytuacji przewidzianych w artykule 1, Strona ta nadal będzie związana zobowiązaniami wynikającymi z niniejszej konwencji i właściwych załączonych do niej protokołów do zakończenia konfliktu zbrojnego lub okupacji oraz w każdym przypadku do zakończenia działań związanych z ostatecznym uwolnieniem, repatriacją lub urządzeniem się osób chronionych przez normy prawa międzynarodowego mające zastosowanie w konfliktach zbrojnych, w przypadku zaś każdego załączonego do niej protokołu zawierającego postanowienia dotyczące sytuacji, w których siły lub misje Organizacji Narodów Zjednoczonych pełnią w danym rejonie funkcje pokojowe, obserwacyjne lub podobne - do zakończenia tych funkcji.

3. Każde wypowiedzenie niniejszej konwencji uważane jest za dotyczące również wszystkich załączonych do niej protokołów wiążących wypowiadającą Wysoką Umawiającą się Stroną.

4. Wypowiedzenie nabiera mocy wyłącznie w stosunku do wypowiadającej Wysokiej Umawiającej się Strony.

5. Wypowiedzenie nie narusza zobowiązań podjętych już w związku z konfliktem zbrojnym zgodnie z niniejszą konwencją i załączonymi do niej protokołami przez wypowiadającą Wysoką Umawiającą się Stronę odnośnie do wszelkich działań dokonanych przed nabraniem mocy przez to wypowiedzenie.

Artykuł 10

Depozytariusz

1. Depozytariuszem niniejszej konwencji i załączonych do niej protokołów jest Sekretarz Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych.

2. Oprócz wykonywania swoich zwykłych funkcji depozytariusz będzie zawiadamiać wszystkie państwa o:

- a) podpisaniu niniejszej konwencji zgodnie z artykułem 3,
- b) złożeniu dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia do niniejszej konwencji zgodnie z artykułem 4,
- c) zawiadomieniach o zgodzie na związanie się protokołami załączonymi do niniejszej konwencji zgodnie z artykułem 4,

d) datach wejścia w życie niniejszej konwencji oraz każdego z załączonych do niej protokołów zgodnie z artykułem 5,

e) zawiadomieniach o wypowiedzeniu, otrzymanych zgodnie z artykułem 9, oraz datach, z którymi nabierają one mocy.

Artykuł 11

Teksty autentyczne

Oryginał niniejszej konwencji z załączonymi protokołami, których teksty angielski, arabski, chiński, francuski, hiszpański i rosyjski są jednakowo autentyczne, zostanie złożony depozytariuszowi, który przekaze należycie uwierzytelnione kopie wszystkim państwom.

Protokół w sprawie niewykrywalnych odłamków, Genewa, 10 października 1980 r.

(Protokół I)

Zabrania się użycia broni, których zasadnicze działanie polega na rażeniu odłamkami niemożliwymi do wykrycia w ciele ludzkim za pomocą promieni Roentgena.

Protokół w sprawie zakazów lub ograniczeń użycia min, min-pułapek i innych urządzeń, Genewa, 10 października 1980 r.

(Protokół II)

Artykuł 1

Materialny zakres stosowania

Niniejszy protokół dotyczy użycia na lądzie min, min-pułapek i innych urządzeń określonych niżej, włącznie z minami ustawionymi w celu uniemożliwienia dostępu do pasów przybrzeżnych, dróg wodnych i rzek, jednakże nie stosuje się go do min przeciw okrętom na morzu lub wodach śródlądowych.

Artykuł 2

Definicje

W rozumieniu niniejszego protokołu:

1. "Mina" oznacza dowolny środek wybuchowy umieszczony w ziemi, na lub w pobliżu ziemi albo innej powierzchni i przeznaczony do wybuchu lub odpalenia wskutek obecności, bliskości lub zetknięcia się z nim osoby albo pojazdu, a "zdalnie ustawiona mina" oznacza tak zdefiniowaną minę ustawianą za pomocą działa, rakiety, moździerzka lub podobnego środka albo też zrzucaną ze statku powietrznego.

2. "Mina-pułapka" oznacza urządzenie lub materiał, który jest przeznaczony, skonstruowany albo przystosowany do zabijania lub ranienia i który działa nieoczekiwanie, gdy człowiek poruszy pozornie nieszkodliwy przedmiot, przybliży się do niego lub wykona pozornie bezpieczną czynność.

3. "Inne urządzenia" oznaczają ręcznie umieszczane środki wybuchowe i urządzenia przeznaczone do zabijania, ranienia lub wyrządzania szkód i które są zdalnie lub samoczynnie pobudzane po upływie określonego czasu.

4. "Obiekt wojskowy" oznacza w odniesieniu do przedmiotów każdy obiekt, który ze względu na swój charakter, położenie, przeznaczenie lub wykorzystanie wnosi efektywny wkład do działań wojskowych i którego całkowite lub częściowe zniszczenie, zdobycie lub unieszkodliwienie w okolicznościach występujących w danej chwili daje określoną przewagę wojskową.

5. "Obiekty cywilne" są to wszelkie obiekty, które nie są obiektami wojskowymi w rozumieniu ustępu 4.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

6. "Ewidencja" oznacza działanie fizyczne, administracyjne i techniczne, zmierzające do zebrania w celu rejestracji w oficjalnych dokumentach wszelkich dostępnych danych ułatwiających określenie rozmieszczenia pól minowych, min lub min-pułapek.

Artykuł 3

Ogólne ograniczenia użycia min, min-pułapek i innych urządzeń

1. Niniejszy artykuł stosuje się do:

- a) min,
- b) min-pułapek,
- c) innych urządzeń.

2. Zabrania się niezależnie od okoliczności użycia broni, o których mowa w niniejszym artykule, przeciwko ludności cywilnej jako takiej oraz przeciwko poszczególnym osobom cywilnym, zarówno w celach ofensywnych, jak i obronnych lub odwetowych.

3. Niekontrolowane użycie broni, do której stosuje się niniejszy artykuł, jest zabronione. Niekontrolowanym użyciem jest takie umieszczenie tych broni:

- a) które nie jest dokonane na obiekcie wojskowym albo nie jest bezpośrednio skierowane przeciw niemu lub
- b) które wykorzystuje metodę albo środek przenoszenia nie zapewniający skierowania ich przeciw konkretnemu obiektowi wojskowemu, lub
- c) które, jak można oczekiwać, doprowadzi do przypadkowej utraty życia przez osoby cywilne, zranień osób cywilnych lub uszkodzeń obiektów cywilnych albo wszelkich takich strat i szkód jednocześnie, jeżeli byłoby to niewspółmierne w stosunku do przewidywanych konkretnych i bezpośrednich korzyści wojskowych.

4. Należy zastosować wszelkie możliwe środki ostrożności w celu ochrony osób cywilnych przed działaniem broni, do których stosuje się niniejszy artykuł. Takimi środkami ostrożności są środki praktycznie dostępne lub możliwie do zastosowania z uwzględnieniem wszystkich okoliczności występujących w danej chwili, w tym również wymagań humanitarnych i wojskowych.

Artykuł 4

Ograniczenia użycia min innych niż zdalnie ustawiane, min-pułapek i innych urządzeń w rejonach zamieszkałych

1. Niniejszy artykuł stosuje się do:

- a) innych min niż zdalnie ustawiane,
- b) min-pułapek,
- c) innych urządzeń.

2. Zabrania się użycia broni, do których stosuje się niniejszy artykuł, w miastach, osiedlach, wsiach i innych rejonach o podobnym skupieniu osób cywilnych, w których nie toczą się walki między siłami lądowymi lub walki takie bezpośrednio nie zagrażają, z wyjątkiem przypadków kiedy:

- a) są one umieszczone na lub bezpośrednio w pobliżu obiektu wojskowego, należącego do strony przeciwnej lub znajdującego się pod jej kontrolą, lub
- b) podjęto środki w celu ochrony osób cywilnych przed ich działaniem, na przykład ustawiono znaki ostrzegawcze, wystawiono wartowników, dokonano ostrzeżeń lub ustawiono ogrodzenia.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

Artykuł 5

Ograniczenia użycia min zdalnie ustawianych

1. Użycie min zdalnie ustawianych jest zabronione, chyba że miny takie zostały użyte jedynie w rejonie, który jest obiektem wojskowym lub w którym znajdują się obiekty wojskowe, gdy:

a) można dokładnie zarejestrować ich rozmieszczenie zgodnie z artykułem 7 ustęp 1 lit. a) lub

b) zastosowany będzie skuteczny mechanizm samolikwidujący w każdej z min, tj. mechanizm samoczynny, którego zadaniem jest rozbrojenie miny lub jej zniszczenie, jeżeli przewiduje się, że mina nie będzie już służyła celom wojskowym, dla których została ustawiona, albo zdalnie kontrolowany mechanizm przeznaczony do rozbrojenia lub zniszczenia miny, jeżeli mina ta nie służy już wojskowemu celowi, dla którego została ustawiona.

2. Należy dokonać uprzednich skutecznych ostrzeżeń o każdym zdalnym nanoszeniu lub zrzucie zdalnie ustawianych min, który może spowodować straty wśród ludności cywilnej, chyba że nie pozwalają na to okoliczności.

Artykuł 6

Zakaz użycia niektórych min-pułapek

1. Bez uszczerbku dla norm prawa międzynarodowego, mających zastosowanie w konfliktach zbrojnych, a dotyczących zdradzieckiego zachowania i wiarołomstwa, zabrania się, niezależnie od okoliczności, użycia:

a) min-pułapek w postaci pozornie bezpiecznego przedmiotu przenośnego, który jest specjalnie przeznaczony i skonstruowany do umieszczenia w nim materiału wybuchowego w celu wybuchu przy zbliżeniu się albo poruszaniu, lub

b) min-pułapek, które w jakikolwiek sposób są dołączone lub upodobnione:

i) do międzynarodowo uznanych ochronnych oznak, znaków lub sygnałów,

ii) do chorych, rannych lub zwłok,

iii) do miejsc grzebania lub kremacji albo mogił,

iv) do urządzeń medycznych, sprzętu medycznego, zasobów medycznych lub transportu sanitarnego,

v) do zabawek dziecięcych lub innych przenośnych przedmiotów lub produktów specjalnie przeznaczonych do żywienia, ochrony zdrowia, higieny, ubioru lub nauczania dzieci,

vi) do żywności lub napojów,

vii) do wyposażenia lub akcesoriów kuchennych, z wyjątkiem znajdujących się w jednostkach wojskowych, miejscach rozmieszczenia wojsk lub składach wojskowych,

viii) do przedmiotów o wyraźnym religijnym charakterze,

ix) do zabytków, dzieł sztuki lub miejsc kultu, które stanowią kulturowe lub duchowe dziedzictwo narodów,

x) do zwierząt lub ich szczątków.

2. Zabronione jest, niezależnie od okoliczności, używanie min-pułapek mających spowodować zbędne ranienia lub nadmiernie cierpienia.

Artykuł 7

Ewidencja i ujawnianie danych o rozmieszczeniu pól minowych, min i min-pułapek

1. Strony konfliktu rejestrują:

a) wszystkie planowo ustawione przez nie pola minowe,

b) wszystkie rejon, w których planowo i na dużą skalę zastosowały miny-pułapki.

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

2. Strony będą dążyć do zapewnienia ewidencji rozmieszczenia wszystkich innych pól minowych, min i min-pułapek, które postawiły lub rozmieściły.

3. Cała dokumentacja ewidencyjna powinna być zachowana przez strony, które:

a) natychmiast po zaprzestaniu działań wojennych:

i) podejmą wszelkie niezbędne i właściwe kroki, łącznie z wykorzystaniem takiej ewidencji, w celu ochrony osób cywilnych przed polami minowymi, minami i minami-pułapkami, a także

ii) w razie gdy siły zbrojne żadnej ze stron nie znajdują się na terytorium strony przeciwnej, wymienią między sobą oraz prześlą Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych wszelkie posiadane informacje, dotyczące rozmieszczenia pól minowych, min i min-pułapek na terytorium strony przeciwnej, lub

iii) z chwilą całkowitego wycofania się sił zbrojnych stron z terytorium strony przeciwnej wymienią ze stroną przeciwną oraz prześlą Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych wszelkie posiadane informacje dotyczące rozmieszczenia pól minowych, min i min-pułapek na terytorium strony przeciwnej,

b) jeżeli siły lub misje Organizacji Narodów Zjednoczonych wykonują swoje funkcje w jakimś rejonie, udostępniają organowi wymienionemu w artykule 8 informacje wymagane przez ten artykuł,

c) jeżeli jest to możliwe, w drodze wzajemnego porozumienia, zapewnią udostępnienie informacji dotyczących rozmieszczenia pól minowych, min i min-pułapek, w szczególności w ramach porozumień w sprawie przerwania działań wojennych.

Artykuł 8

Ochrona sił i misji Organizacji Narodów Zjednoczonych przed polami minowymi, minami i minami-pułapkami

1. Jeżeli siły lub misje Organizacji Narodów Zjednoczonych wykonują funkcje pokojowe, obserwacyjne lub podobne w jakimkolwiek rejonie, każda strona konfliktu obowiązana jest, gdy zostanie o to poproszona przez dowódcę sił lub szefa misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w tym rejonie, w takim stopniu, w jakim to jest możliwe:

a) usunąć lub unieszkodliwić wszelkie miny lub miny-pułapki w tym rejonie,

b) podjąć niezbędne kroki w celu zabezpieczenia sił lub misji przed polami minowymi, minami i minami-pułapkami w czasie wykonywania przez te siły lub misje ich zadań oraz

c) udostępnić dowódcy sił lub szefowi misji Organizacji Narodów Zjednoczonych w danym rejonie wszelkie posiadane informacje dotyczące rozmieszczenia pól minowych, min i min-pułapek w danym rejonie.

2. Jeżeli w danym rejonie wykonuje swoje funkcje misja Organizacji Narodów Zjednoczonych powołana dla ustalenia faktów, każda strona konfliktu obowiązana jest zapewnić bezpieczeństwo misji, chyba że ze względu na rozmiary misji strona ta nie będzie w stanie zapewnić takiego bezpieczeństwa. W takim przypadku strona powinna udostępnić szefowi misji posiadane informacje dotyczące rozmieszczenia pól minowych, min i min-pułapek w danym rejonie.

Artykuł 9

Współpraca międzynarodowa przy usuwaniu pól minowych, min i min-pułapek

Po ustaniu działań wojennych strony będą dążyć do porozumienia się zarówno między sobą, jak i w miarę potrzeby z innymi państwami i międzynarodowymi organizacjami, w sprawie przedstawienia informacji oraz udzielenia niezbędnej pomocy technicznej i

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

materialnej - włączając w to, w odpowiednich okolicznościach, wspólne działania - koniecznej dla unieszkodliwienia w inny sposób pól minowych, min i min-pułapek ustawionych w czasie konfliktu zbrojnego.

Załącznik techniczny do protokołu w sprawie zakazów lub ograniczeń użycia min, min-pułapek i innych urządzeń (protokołu II)

Wytyczne dotyczące ewidencji

W przypadkach, w których z protokołu wynika zobowiązanie do ewidencji rozmieszczenia pól minowych, min i min-pułapek, powinny być uwzględniane następujące wytyczne:

1. W odniesieniu do planowo ustawionych pól minowych i do ustawionych planowo i na dużą skalę min-pułapek:

a) mapy, wykresy i inne dokumenty powinny być wykonane w taki sposób, aby ukazywały wymiary pola minowego lub rejonu min-pułapek,

b) położenie pola minowego lub rejonu min-pułapek powinno być przedstawione w stosunku do współrzędnych określonego punktu odniesienia oraz przez podanie ocenianych wymiarów rejonu zawierającego miny lub miny-pułapki w stosunku do tego punktu odniesienia.

2. W odniesieniu do innych ustawionych lub rozmieszczonych pól minowych, min i min-pułapek:

w takim stopniu, w jakim to jest możliwe, odpowiednie informacje określone w ustępie 1 powinny być ujęte w ewidencji w taki sposób, aby można było dokonać identyfikacji rejonów, w których znajdują się pola minowe, miny i miny-pułapki.

Protokół w sprawie zakazów lub ograniczeń użycia broni zapalających, Genewa, 10 października 1980 r.

(Protokół III)

Artykuł 1

Definicje

W rozumieniu niniejszego protokołu:

1. "Broń zapalająca" - oznacza broń lub amunicję, która zasadniczo przeznaczona jest do powodowania pożarów obiektów lub oparzeń osób wskutek działania płomieniowego lub ciepłego albo obu jednocześnie, wywołanych przez reakcję chemiczną substancji przeniesionych do celu:

a) broni zapalające mogą mieć, na przykład, formę miotaczy ognia, fugasów, pocisków, rakiet, granatów, min, bomb i innych zasobników z substancjami zapalającymi,

b) broni zapalające nie obejmują:

i) amunicji, której działanie zapalające może być przypadkowe, takiej jak oświetlająca, smugowa, dymotwórcza lub sygnałowa,

ii) amunicji przeznaczonej do przebijania, działania podmuchowego lub działania odłamkowego w połączeniu z dodatkowym działaniem zapalającym, takiej jak pociski odłamkowe, bomby burzące lub podobnej amunicji o różnorodnym działaniu, której działanie zapalające nie zostało specjalnie przewidziane w celu wywoływania oparzeń osób, lecz w celu użycia przeciwko obiektom wojskowym, takim jak pojazdy pancerne, statki powietrzne oraz instalacje lub urządzenia.

2. "Skupienie osób cywilnych" - oznacza każde skupienie osób cywilnych

Niniejszy dokument został udostępniony dzięki uprzejmości Ośrodka Upowszechniania Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Biura Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża - www.pck.org.pl

o charakterze stałym lub przejściowym, takie jak występujące w zamieszkałych częściach miast, osiedlach lub wsiach, w obozach albo w kolumnach uchodźców lub ewakuowanych albo w grupach koczowniczych.

3. "Obiekt wojskowy" - oznacza w odniesieniu do przedmiotów każdy obiekt, który ze względu na swój charakter, położenie, przeznaczenie lub wykorzystanie wnosi efektywny wkład do działań wojskowych i którego całkowite lub częściowe zniszczenie, zdobycie lub unieszkodliwienie w okolicznościach występujących w danej chwili daje wyraźną przewagę wojskową.

4. "Obiekty cywilne" są to wszelkie obiekty, które nie są obiektami wojskowymi w rozumieniu ustępu 3.

5. "Możliwe środki ostrożności" są to środki praktycznie dostępne lub możliwe do zastosowania z uwzględnieniem wszystkich okoliczności występujących w danej chwili, w tym wymagań humanitarnych i wojskowych.

Artykuł 2

Ochrona osób cywilnych i obiektów cywilnych

1. Zabrania się niezależnie od okoliczności, czynić przedmiotem ataku za pomocą broni zapalających ludność cywilną, poszczególne osoby cywilne oraz obiekty cywilne.

2. Zabrania się, niezależnie od okoliczności, czynić przedmiotem ataku za pomocą lotniczych broni zapalających obiekty wojskowe rozmieszczone w rejonach skupienia osób cywilnych.

3. Zabrania się również czynić przedmiotem ataku obiekty wojskowe rozmieszczone w rejonach skupienia osób cywilnych za pomocą broni zapalających innych niż lotnicze, chyba że takie obiekty wojskowe są wyraźnie oddzielone od skupienia osób cywilnych i zostaną zastosowane możliwe środki ostrożności w celu ograniczenia działania zapalającego do obiektów wojskowych oraz w celu uniknięcia, a w każdym razie zminimalizowania przypadkowych ofiar wśród osób cywilnych, ranienia osób cywilnych i szkód w obiektach cywilnych.

4. Zabrania się czynienia przedmiotem ataku za pomocą broni zapalających lasów i innej roślinności, chyba że te składniki środowiska naturalnego są wykorzystywane do ukrycia, zakrycia lub maskowania żołnierzy albo obiektów wojskowych bądź same stanowią obiekty wojskowe.

